

RAIMON NOGUERA DE GUZMAN
SEMBLANÇA BIOGRÀFICA

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
SECCIÓ DE FILOSOFIA I CIÈNCIES SOCIALS
BARCELONA, 2020

Raimon Noguera de Guzman

Semblança biogràfica

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
SEMBLANCES BIOGRÀFIQUES, LXXXVII

Raimon Noguera de Guzman
Semblança biogràfica

LLUÍS JOU I MIRABENT

BARCELONA
2020

Jou i Mirabent, Lluís, 1955- autor

Raimon Noguera de Guzman : semblança biogràfica. — Primera edició. —
(Semblances biogràfiques ; 87)

A la coberta: Institut d'Estudis Catalans. Secció de Filosofia i Ciències Socials. —

Referències bibliogràfiques

ISBN 9788499655536

I. Institut d'Estudis Catalans. Secció de Filosofia i Ciències Socials II. Títol III. Col·lecció:
Semblances biogràfiques ; 87

1. Noguera i Guzman, Raimon, 1897-1990 2. Notaris — Catalunya — Biografia
929Noguera i Guzman, Raimon

© Lluís Jou i Mirabent

© 2020, Institut d'Estudis Catalans, per a aquesta edició

Carrer del Carme, 47. 08001 Barcelona

Primera edició: setembre de 2020

Elaboració: Gabinet de la Presidència de l'IEC

Text revisat lingüísticament per la Unitat de Correcció del Servei Editorial de l'IEC

Compost per la Unitat de Producció del Servei Editorial de l'IEC

Imprès a Service Point FMI, SA

ISBN: 978-84-9965-553-6

Dipòsit Legal: B 17849-2020

Són rigorosament prohibides, sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment i suport, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic, la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec comercial, la inclusió total o parcial en bases de dades i la consulta a través de xarxa telemàtica o d'Internet. Les infraccions d'aquests drets estan sotmeses a les sancions establertes per les lleis.

Els favors que aquest home ha fet a la vida del país, en els aspectes més bàsics —en els aspectes del dret, de l'erudició històrica més autèntica, del manteniment de les característiques més reals, de les fundacions artístiques— han estat decisius.

Josep PLA

La semblança biogràfica de Raimon Noguera és complexa. Complexa com ho va ser la seva personalitat, sorneguera, múrria, irònica, reservada per molt que fos un conversador nat; i complexa com ho va ser la seva activitat, sempre centrada en la manera d'entendre l'ofici de notari. Perquè és notari, és un jurista pràctic, un innovador en la defensa del patrimoni documental, un activista cultural atípic, un acadèmic polièdric, un mecenes eficaç, un home d'acció discret.

Redactar aquesta semblança, cosa que faig amb il·lusió, també em resulta complex. Complex perquè disposem d'una bona biografia escrita per Agustí Pons¹ i una semblança breu redactada pels doctors Laureà Pagarolas i Lluïsa Casas,² que m'han aportat la informació necessària per a redactar-la, però que no puc superar.³ I complex perquè el vaig conèixer de la mà de Josep M. Puig Salellas, però el vaig tractar poc i la seva memòria m'ha arribat a través d'algunes de les

1. Agustí PONS, *El notari Raimon Noguera i el llegat de Picasso, Miró i Pau Casals*, pròleg de Juan-José López Burniol, Barcelona, Edicions 62, 2011, 251 p.

2. Laureà PAGAROLAS I SABATÉ i Lluïsa CASES LOSCOS, *Els degans del Col·legi de Notaris de Catalunya (1862-2012): Cent cinquanta anys d'història de la corporació notarial catalana*, Barcelona, Fundació Noguera i Col·legi de Notaris, 2012, p. 246-257.

3. Atinent el caràcter divulgatiu d'aquesta semblança, prescindiré de fer les citacions constants a aquestes dues obres que he mantingut com a font bàsica d'informació i a les quals remeto el lector interessat en Raimon Noguera.

persones més properes, com són el mateix Puig Salellas, Robert Follia Camps i Josep M. Sans Travé, que han contribuït a idealitzar-lo i a fer-me'l tan familiar com legendari.⁴

FORMACIÓ I OFICI

Raimon Noguera de Guzman va néixer a Barcelona, al número 8 del carrer del Vidre, a tocar de la plaça Reial, el 9 de gener de 1897. Era fill de Josep Noguera i Batlle i d'Amparo de Guzman i Brenes de los Reyes, naturals de Barcelona i de Sevilla, respectivament. Orfe de pare a l'edat de tres anys, Raimon Noguera i la seva única germana, Victòria, van quedar estretament vinculats a la mare fins al punt de romandre solters tota la vida i viure en unitat familiar fins a la mort de la mare, el juliol de 1961, i després els germans fins que va morir la Victòria (1981) en el que avui en diríem una *unió d'ajuda mútua*.

Va estudiar el batxillerat entre el 1907 i el 1912 al Liceo Políglota, llavors escola prestigiosa instal·lada a la rambla de Catalunya, número 121, on va coincidir amb els germans Carles i Ferran Soldevila, fills i nets de notari. Cursà dret a la Universitat de Barcelona i s'hi llicencià el 1916, a l'edat de dinou anys, havent escurçat la durada dels cursos examinant-se per lliure d'algunes assignatures, amb un expedient brillant i amb premi extraordinari. Tot i això, segons ell, n'havia sortit tan burro com hi havia entrat.

S'ha apuntat que potser per influència de Carles Soldevila, casat amb una cosina de la seva mare, va decidir estudiar oposicions a notaria, si bé no es pot excloure que ho fes induït per la mare, filla de funcionari de l'Estat, i pel fet que quan estudiava a la Universitat la família vivia a la plaça dels Àngels, número 4, ben a la vora del Col·legi de Notaris. En tot cas, el caràcter reservat i un bon expedient acadèmic devien ajudar-hi.

La preparació de les oposicions a notaria és una tasca individual que vol constància i fermesa de caràcter. Normalment, algun notari t'ajuda a valorar el contingut i a mesurar el temps de cada tema, llavors com ara, *gratis et amore*. No sabem qui el va ajudar, potser Carles Soldevila Boixader, el pare de Ferran i Carles Soldevila, però sí que sabem que estudiava hores i hores a l'Ateneu, que, com que la família s'havia traslladat al carrer de la Canuda, tenia davant de casa. El 20 de maig de 1922, amb vint-i-cinc anys acabats de fer, les va aprovar.

4. Sobre Raimon Noguera, vegeu també Josep M. VILASECA I MARCET, «En recordança de l'Excm. Sr. Raimon Noguera de Guzmán», *Revista Jurídica de Catalunya* (Barcelona) (1990), p. 1159-1162. Vegeu també la informació que en dona el web www.fundacionoguera.com/patronat.asp, i la bibliografia esmentada per Agustí Pons (entrevistes i articles de periòdics) i Laureà Pagarolas.

El 14 de setembre de 1922 prenia possessió de la primera notaria, a Ezcaray, a la Rioja, d'on va passar a Ponferrada l'any 1923 i a Castelló de la Plana l'octubre de 1924, on va servir gairebé onze anys. De l'estada en aquests llocs només en perviuen anècdotes de tradició oral, com, per exemple, que a Ponferrada jugava a l'equip de futbol local en la posició d'extrem esquerre, segons ell tan impròpia per a un notari.

L'agost de 1934, el Govern de Catalunya, d'acord amb les competències que l'Estatut de 1932 li havia atribuït en matèria de notariat, per cert més plenes que les que li atorga l'actual, convocà concurs per proveir diverses vacants en el nostre territori. Noguera va optar per una de les de Barcelona, que li correspongué, i de la qual va prendre possessió el 14 de febrer de 1935, quan era degà del Col·legi Antoni Par Tusquets. Va ser notari de Barcelona trenta-set anys i tingué la notaria primer al carrer Roger de Llúria, número 18, i, a partir de 1963, al passeig de Gràcia, número 101, on també tenia l'habitatge. Es va jubilar el 25 de febrer de 1972, un cop havia complert els setanta-cinc anys, llavors l'edat de jubilació forçosa dels notaris.

En el temps que va exercir a Barcelona va tenir una clientela força selecta tant des del punt de vista empresarial (Sandoz, Catalana de Gas, Hidroelèctrica del Segre, Banco Comercial Transatlàntico, algunes constructores de la Costa Brava), com personal, segons tindrem ocasió de veure més endavant. Lluny de quedar tancat al despatx, es preocupà des del primer moment pels afers col·lectius del notariat i molt especialment dels arxius. I lluny de quedar atrapat pel dia a dia de la feina, es va involucrar en assumptes rellevants que li semblaren d'interès general, sobretot relacionats amb el món de la cultura, i mai no va deixar de reunir-se amb tertulians, ja fos a la Penya Gran de l'Ateneu, on va tractar Pla i Sagarra, entre d'altres, com després a l'Hotel Colón o a La Punyalada.

EL COL·LEGI DE NOTARIS

El febrer de 1936 es produí una remodelació de la Junta del Col·legi per dimissió de tots els membres, llevat del degà. I en aquesta nova Junta, que en realitat va ser la dimitida reorganitzada, la novetat va ser l'entrada de Raimon Noguera com a secretari. No podem tenir cap certesa de per què Noguera va accedir a la Junta quan feia tan poc que era a Barcelona, però, sabent la seva poca predisposició a postular-se i quina ha estat fins fa poc la dinàmica col·legial, podem donar per bona la hipòtesi que fou a proposta del degà, Antoni Par Tusquets.⁵ Par devia

5. Sobre Antoni Par, vegeu Laureà PAGAROLAS i SABATÉ i Lluïsa CASES LOSCOS, *Els degans del Col·legi de Notaris...*, p. 160-177.

intuir la capacitat de Noguera i el seu interès per l'Arxiu de Protocols, així com la seva bona relació amb la vida cultural de Barcelona, preocupacions bàsiques de Par en els seus dotze anys de deganat.

En el context del cop d'estat militar i la subsegüent revolució del juliol de 1936, el Govern de la Generalitat suspengué la Junta del Col·legi i nomenà un comissari, Antoni Vilalta, el qual, al seu torn, delegà les seves funcions en el censor primer, Guillem Alcover i Sureda, atès que el degà, que havia estat candidat a diputat per la Lliga i era bon amic de Cambó, fugí de Barcelona després de saber que un dels seus germans, el filòleg antifabrià Alfons Par, havia estat assassinat a l'Arbassada. Sis mesos més tard, pel Decret de 26 de gener de 1937, la Generalitat va nomenar un Comitè Directiu del Col·legi presidit per un delegat de Justícia i integrat per tres notaris, entre els quals hi havia Raimon Noguera, i per tres empleats de notaria. El setembre del mateix any la situació institucional es va normalitzar relativament i es va constituir una nova Junta, presidida pel notari Leopold Rodès, de la qual Noguera era «vocal adjunt», representant de Col·legi a la Junta econòmic-social del Notariat a Catalunya, càrrec que exercí fins al gener de 1939.

Noguera va tornar a exercir com a secretari de l'octubre de 1940 al gener de 1944 amb el degà Àngel Traval i del gener de 1954 al desembre de 1956, quan ho era Enric Gabarró.⁶ Entre el gener de 1962 i el desembre de 1965 fou censor amb el degà Ramon Faus i, finalment, el 1965 fou elegit degà per al període reglamentari de tres anys. En el seu deganat es produí una reforma del Reglament notarial, s'aprovà l'onzena demarcació notarial i se celebraren oposicions al Col·legi, el tribunal de les quals va presidir. És una tasca compromesa que dins del Notariat atorga un reconeixement enorme.

Una trajectòria tan llarga en la governança del Col·legi (setze anys, nou com a secretari i tres com a degà) acredita a Raimon Noguera discreció i habilitat en no buscar-se enemics, capacitat per a fer feina útil sense afany de lluir-la, esperit de servei i pragmatisme.

Destinarem un apartat específic a l'activitat de Noguera en pro de l'Arxiu de Protocols, però abans és bo de subratllar que a partir del curs 1940-1941 va organitzar la coneguda com a *comissió de cultura*, és a dir, la que s'encarrega de la formació permanent del Notariat per mitjà de sessions amb ponències dictades per notaris i per altres juristes sobre temes d'actualitat. En els anys de la immediata postguerra això permetia mantenir el contacte, la relació i el debat entre notaris i reunir uns materials que es van anar publicant al llarg de catorze anys.⁷ Sempre he

6. Sobre Àngel Traval i Enric Gabarró, vegeu igualment Laureà PAGAROLAS I SABATÉ i Lluïsa CASES LOSCOS, *Els degans del Col·legi de Notaris...*

7. Les primeres han estat reeditades en un sol volum: *Conferències de dret civil, mercantil i fiscal: Cicles 1941-1946*, Barcelona, Col·legi de Notaris, 2011.

considerat que té un gran interès per a la història del dret civil de la postguerra la conferència de Ramon Faus sobre les qüestions de dret transitori que la derogació de la legislació civil de la Generalitat, produïda el 8 de setembre de 1939, havia generat en relació amb les lleis de majoria i habilitació d'edat i la de capacitat jurídica de la dona i dels cònjuges.

L'ARXIU DE PROTOCOLS

La tasca de Raimon Noguera per a preservar els arxius de protocols i difondre'n el contingut com a font per a la investigació històrica mereix un capítol específic en aquesta semblança, i podem afirmar sense embuts que l'actual sistema d'arxius de Catalunya és, en certa manera, una concepció seva. De fet, hi destinà esforços al llarg de tota la vida i, com veurem, en morir deixà tot el seu patrimoni perquè la tasca continués.

En el sistema anterior a la Llei del notariat de 1862, els protocols, és a dir, els llibres o manuals en què s'integren tots els documents autoritzats al llarg d'un any per un notari, eren conservats de per vida pels mateixos notaris o per les institucions que els nomenaven. La Llei del notariat els va nacionalitzar i va establir que tothom que en tingués els havia de lliurar als col·legis de notaris perquè els instal·lessin als pobles o ciutats on es creaven els districtes notariais, en locals que els ajuntaments havien de posar a disposició dels col·legis. El Col·legi de Barcelona es va prendre seriosament l'encàrrec i durant anys va anar ingressant protocols, però el desinterès de les corporacions locals i les reticències de les institucions que en conservaven feien difícil la tasca.⁸ A Barcelona, el Col·legi instal·là els protocols corresponents a la ciutat i el seu Districte a la mateixa seu col·legial tal com explica extensament Laureà Pagarolas en el llibre *El Col·legi de Notaris de Barcelona. Història de la seu d'una institució civil catalana*.⁹ La Llei republicana del patrimoni artístic nacional, de maig de 1933, conscient que en el conjunt de l'Estat quedava molt per fer, va ordenar que els protocols passessin als arxius provincials. Precisament, el degà Antoni Par Tusquets acabava de fer una inversió rellevant a la seu del Col·legi, ja que havia comprat la casa contigua per ampliar les instal·lacions de l'arxiu i construir una planta nova per a biblioteca i sala de consulta, de manera que es va oposar, com en general s'hi van oposar els notaris espanyols, a aquesta

8. Encara avui es conserven protocols a la Biblioteca de Catalunya, a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, a l'Hospital de Sant Pau o a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. Vegeu Lluïsa CASAS LOSCOS, *Catàleg de Protocols notariais de Barcelona*, Barcelona, Fundació Noguera, 1990, col·l. «Inventaris d'Arxius Notariais».

9. Laureà PAGAROLAS SABATÉ i Montserrat GÓMEZ I PONT, *El Col·legi de Notaris de Barcelona: Història de la seu d'una institució civil catalana*, Barcelona, Col·legi de Notaris, 1995.

normativa. El 5 d'octubre de 1934 el Govern de la República va traspasar a la Generalitat els arxius, i la Generalitat atorgà als protocols notarials un règim especial per Decret de 27 de novembre de 1934. El Reglament Notarial de 1935 tornà a la situació precedent.

En aquest context, arriba el juliol de 1936. No hi ha fonts escrites ni gràfiques per a comprovar-ho, però és tradició recollida per totes les ressenyes biogràfiques que un escamot anarquista es va presentar al Col·legi amb la intenció de registrar-lo i, en veure els protocols, van concloure que calia cremar-los. Com que contenien els títols de propietat, destruint-los destruirien la propietat privada. Avisat Raimon Noguera, secretari de la Junta, pels uixers (llavors hi vivien), es va presentar immediatament al Col·legi i els va fer un discurs abrandat en què els va girar l'argument: els protocols contenien els documents que permetien als petits propietaris defensar-se dels abusos dels grans i era gràcies a aquells papers que ells mateixos podrien saber què era de cadascun. Hi devia afegir que registraven la història no de reis ni de papes, sinó de les classes populars, perquè la qüestió és que l'escamot incendiari va marxar sense fer mal. Li devem, doncs, haver conservat un dels arxius de protocols més rics d'Europa per nombre de documents i sobretot per la continuïtat de les sèries, des del segle XIII fins al segle XX. Un arxiu major del nostre sistema d'arxius tal com reconeix la llei vigent.

Més enllà d'aquesta anècdota, acabada la Guerra, Raimon Noguera i la Junta del Col·legi de Barcelona van procurar obtenir un règim especial per als arxius històrics de protocols que permetés conservar el de Barcelona al Col·legi i els de les comarques als caps de comarca i no als arxius provincials com manava la Llei. Van recórrer a Josep M. de Porcioles, director general dels Registres i del Notariat entre el 1943 i el 1945. Porcioles, en el Reglament notarial de 1944, va mantenir els arxius sota la tutela dels notaris i, en virtut del Decret de presidència, de 2 de març de 1945, sobre les seccions històriques, la redacció del qual és inspirada pel mateix Noguera, establia que els protocols de més de cent anys podien quedar instal·lats: als col·legis de notaris, a càrrec dels mateixos col·legis, als arxius històrics provincials, a càrrec del ministeri corresponent, i als arxius de cada districte notarial, a càrrec del notari arxiver i transferibles als arxius comarcals o locals existents llavors o que es creessin en el futur. El Decret fou providencial perquè a Catalunya els protocols es conservessin als caps de comarca i no se centralitzessin provincialment, i això va permetre, passats trenta-cinc anys, que el Govern de la Generalitat assumís els fons de protocols en els arxius comarcals implementats a partir del primer Govern de Jordi Pujol i desplegats després avui en dia d'acord amb la Llei 6/1985, de 26 d'abril, d'arxius, i la vigent Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i gestió de documents.

Raimon Noguera es va creure la importància dels arxius. Des de la Comissió de Cultura del Col·legi, que com hem dit havia organitzat l'any 1940, va promoure

una revista en la qual es podien publicar els estudis històrics que es feien amb material de l'arxiu del Col·legi, arxiu que ell mateix visitava i consultava amb certa freqüència i on coincidia, per exemple, amb Pierre Vilar i Jaume Vicens. La revista va aparèixer el 1948 amb el nom tan descriptiu de *Estudios Históricos y Documentos de los Archivos de Protocolos*, i va donar una sortida perquè els recercadors tinguessin més o menys garantida la publicació de llurs treballs.¹⁰

Ell mateix s'endinsà en alguns estudis històrics a partir de la documentació notarial, com són «La compañía mercantil en Barcelona durante los siglos xv y xvi»;¹¹ «Documentos para el estudio de la marina barcelonesa durante el siglo xiv»;¹² «Las actas de deliberaciones de los Colegios de Notarios de Barcelona»;¹³ «Compañía mercantil y comandas del siglo xiv»;¹⁴ «Privilegios y ordenanzas históricos de los notarios de Barcelona», en col·laboració amb Josep Maria Madurell; «*Liber privilegiorum concessorum in favorem notariorum in civitate Barchinone artem notarie exercentium*», edició facsimil de l'original de 1395-1562, en col·laboració amb Josep M. Sans Travé; «Los notarios de Barcelona en el siglo xviii»;¹⁵ «La doble redacción de los antiguos documentos notariales de Cataluña».¹⁶ Cal destacar, a parer meu, l'estudi sobre els notaris del segle XVIII, una mostra de com el règim borbònic va respectar el notariat català, de les modificacions essencials que va introduir en la redacció dels documents, de la manera que els notaris van esquivar l'obligació de redactar-los en castellà i, en definitiva, de com el Notariat continuà sent una institució del país al servei d'un país mancat d'institucions.¹⁷

10. A partir de 1948 es publicaren fins a set volums d'aquesta revista. Posteriorment, es publiquen els volums 8 a 11-12 i es tornà a interrompre fins que l'any 1995 va aparèixer renovada sota el patrocini de la Fundació Noguera i amb la coordinació inestimable de Laureà Pagarolas, que n'ha estat l'ànima des d'aquell any fins al 2015, en què se'n va interrompre la publicació.

11. *La Notaria*, revista del Col·legi de Notaris (Barcelona), 1944.

12. *La Notaria*, revista del Col·legi de Notaris (Barcelona), 1945.

13. *Estudios Históricos y Documentos de los Archivos de Protocolos* (Barcelona, Col·legi de Notaris), 1948.

14. *Estudios Históricos y Documentos de los Archivos de Protocolos* (Barcelona, Col·legi de Notaris), 1950.

15. *Estudios Históricos y Documentos de los Archivos de Protocolos* (Barcelona, Col·legi de Notaris), 1978, annex.

16. *Anales de la Academia Matritense del Notariado*, tom xxii-1, Madrid, Colegio de Notarios, 1978.

17. En una comunicació que va presentar al II Congrés Internacional del Notariat Llatí l'any 1950 sobre l'organització dels arxius de protocols, Noguera expressava la convicció sobre la importància dels protocols i escrivia: «La història moderna ha deixat de ser la narració de batalles i la crònica de dinasties [...] Avui dirigeix l'atenció vers els problemes econòmics, jurídics, geogràfics i culturals que configuren la vida íntima, i per tant, veritablement autèntica dels nostres avantpassats. Interessa estudiar el procés d'elaboració de les obres artístiques, la descripció de les finques i territoris que apareixen en els contractes, la indumentària i l'aixovar relacionats en (els) inventaris, els primers balboteigs i el successiu desenvolupament de la indústria i de les relacions comercials, els moviments de preu i l'estimació de la moneda, les condicions dels atorgants i la manera com eren entesos i evolucionaven els

Tota aquesta tasca la va fer en la seva condició sigui de membre de la Junta, sigui d'integrant de la Comissió de Cultura. Però no fou fins al juliol de 1967, en jubilar-se Cruz Usatorre García, que Raimon Noguera fou nomenat arxiver, càrrec que exercí fins a la jubilació, el febrer de 1972. Cal subratllar que el càrrec d'arxiver de protocols, a la ciutat de Barcelona, és de *molto honor, poco contante*, i ho dic per experiència personal. S'exerceix gratuïtament i l'import percebut per l'expedició de les còpies s'integra en el pressupost d'ingressos del Col·legi, que assumeix el servei de còpies, però no abona res a l'arxiver. Comporta feina quotidiana, perquè cal signar les còpies i les notes; responsabilitat, perquè cal valorar el dret a obtenir còpia de les persones que les demanen per salvaguardar el secret del protocol, i sovint alguna trifulga i preocupació, però Noguera hi devia trobar l'al·licient de continuar visitant el Col·legi i l'Arxiu i ho va fer durant quinze anys.

EL LLEGAT CAMBÓ I LA MUNTANYA DE MONTSERRAT

Entre el 1920 i el 1936 Francesc Cambó es va proposar formar una col·lecció de pintura internacional del Renaixement al Rococó amb la finalitat de cobrir el buit que hi ha entre el gòtic i el Romanticisme al Museu d'Art de Catalunya, avui MNAC. La col·lecció, seixanta obres, és, segons el MNAC: «L'aportació més valuosa que s'ha fet al museu per particulars i constitueix la més gran aportació d'obra del Renaixement i del Barroc que mai no s'hagi fet a Catalunya».¹⁸ Conservada majoritàriament a França i Suïssa, al llarg de la Guerra la col·lecció va quedar al Museu Cantonal de Belles Arts de Lausana. El 1941 Cambó va donar al Museu del Prado set obres de primitius italians per negociar el trasllat del conjunt cap a Catalunya. Cambó va morir a Buenos Aires el 1947 sense tornar de l'exili i havent atorgat el seu darrer testament allà. L'execució del testament resultava complicada per la multiplicitat de qüestions de dret internacional privat que suscitava i la complexitat derivada de la deïxa de la col·lecció d'art a la ciutat, en absència d'institucions del país, la voluntat de fer una fundació que encara no existia en morir Cambó i d'altres detalls en què no cal entrar. Per elecció dels marmessors de Cambó, fou Raimon Noguera el notari encarregat de formalitzar l'herència, en una

---

drets i obligacions i, en general, totes i cada una de les dades, declaracions i estipulacions contingudes en els documents per tal d'arribar a conèixer els costums i la manera de sentir i viure d'aquells que ens han precedit; i aquesta informació tan completa, que només podem trobar en els documents... notarials, ja no és considerada "petita història", tal com displicentment fou anomenada. Avui és considerada [...] veritable "gran història", que s'endinsa en les realitats vitals dels individus i en el conjunt de les manifestacions quotidianes, que són la mostra més sensible d'una civilització en marxa, activa, diversa en la complexitat dels seus matisos. La gran història, en definitiva, de la vida i de l'evolució dels pobles».

18. Web oficial del MNAC: www.museunacional.cat (consulta: 18 març 2020).

escriptura que es conserva en el seu protocol esperant que, passats cent anys, passi a ser de lliure accés per als historiadors. En tot cas, segons testimoniatge de paraula tothom que el va conèixer, Noguera mai no va tenir en gaire bon concepte l'advocat de la vídua de Cambó, que es va convertir *post mortem* en el seu gendre.¹⁹

Un altre assumpte que correspongué tractar a Noguera i que guarda el seu protocol va ser l'aclariment de la titularitat de la muntanya de Montserrat, en la resolució de la qual va fer molt més que de notari, ja que va assumir el paper de conseller de l'abat Aureli M. Escarré. L'episodi el va deixar relatat ell mateix en un manuscrit que avui es conserva a l'Arxiu Nacional de Catalunya i que Agustí Pons va resumir en el seu llibre *El notari Raimon Noguera*.

Aquí n'hi ha prou amb apuntar que, en escriptura autoritzada per Noguera el 25 de gener de 1957, el Bisbat de Barcelona reconeixia a l'abat i la comunitat benedictina de Santa Maria de Montserrat el domini útil del monestir i de la muntanya de Montserrat i es reservava de manera nominal el domini directe, en modalitat de cens sense pensió i sense altra limitació per a la Comunitat de no poder-los vendre sense autorització del bisbe. El reconeixement va solucionar un problema jurídic que venia de les lleis de desamortització, en virtut de les quals es van suprimir els convents i monestirs i els seus béns foren declarats béns de l'Estat, que en va vendre la gran majoria. A Montserrat la qüestió era més complexa que en altres casos, perquè mai no va quedar del tot abandonat, i des del mateix moment de la desamortització alguns monjos havien restat a les ermites. El 1844 el cenobi havia estat obert de nou amb l'abat Josep Blanch i Graells, però formalment com a rector d'una parròquia de Barcelona, perquè en aquell moment encara no s'admetien els ordes religiosos, llevat que fossin titulars d'hospitals o escoles i fins al 1862 no recuperà la consideració canònica de monestir, però sense recuperar clarament la propietat ni dels edificis ni de la muntanya. La qüestió es va complicar, des del punt de vista jurídic, perquè el 1880 l'Estat va lliurar al Bisbat les 473 hectàrees de la muntanya. En virtut d'això, resultava que la Comunitat benedictina ocupava el monestir sense saber-ne el títol, atès que, si bé la possessió la tenia des de sempre, en el Registre de la propietat estava inscrita a nom del Bisbat. A causa de la incompatibilitat entre l'abat Escarré i el bisbe Modrego, tant de caràcter com de projecte, i, intueixo, amb el detonant de les festes de l'entronització de la Mare de Déu de Montserrat de 1947, les desavinences es van accentuar de tal manera que el 1952 el monestir va interposar un plet civil contra el Bisbat, cosa que acabà d'irritar el bisbe. Un cop interposat el plet, l'abat va recórrer a Raimon Noguera, que, discrepant del plantejament de la demanda, va aconsellar trobar una altra solució. Ell mateix el va acompanyar a veure el bisbe i van iniciar unes negociacions en què,

19. Vegeu Agustí PONS, *Crònica al marge*, Barcelona, Comanegra, 2019, p. 133-135. Sobre Cambó la bibliografia és extensa.

finalment, Porcioles i el novíssim bisbe auxiliar Narcís Jubany van ser assessors del Bisbat. Després de cinc anys d'estira-i-arronsa usar la fórmula de l'emfiteusi sota la teoria del domini dividit proposada per Noguera, que a la pràctica representava el pas de la propietat a la comunitat, fou una solució de futur amb una eficàcia institucional impecable.

LA LLEI DE DIVISIÓ I REDEMPCIÓ DE CENSOS I LA LLEI HIPOTECÀRIA

Acabem d'esmentar l'emfiteusi i Josep M. de Porcioles, cosa que ens obre pas a remarcar la col·laboració entre ells en dos projectes legislatius transcendentals. En tot el procés de lluita per la conservació del dret de Catalunya del segle XIX, una de les nombroses institucions que generaven l'interès dels operadors jurídics i de les classes dominants catalanes era la de l'emfiteusi, una institució de reminiscència feudal que té l'origen essencialment en la Sentència arbitral de Guadalupe del rei Ferran II.

L'emfiteusi, en la concepció tradicional, és una divisió de les facultats dominicals sobre una finca, de manera que la persona que l'estableix, dit *senyor directe*, la concedeix a una altra persona, dita *senyor útil*, normalment sense cap contraprestació inicial o amb una entrada irrellevant. El senyor útil explota la finca, en percepció dels rendiments, hi fa construccions o plantacions i actua de fet com a propietari, però «la té pel senyor directe» i queda obligat a pagar-li cada any una pensió, sovint petita i simbòlica, i a pagar el lluïsmen, és a dir, una mena de comissió o part del preu de venda, cada vegada que la finca es transmet. En cada transmissió el senyor directe (o censalista) té el dret d'adquisició preferent conegut per *fadiga*, de manera que pot controlar els preus de transmissió i, en cas que no se li pagui el que li correspon, té el dret de comís, és a dir, de recuperar el ple domini de la finca.

En una societat en què el crèdit era difícil i el sistema monetari tenia l'or per patró, l'establiment emfiteutic era un instrument de finançament fonamental. Gràcies a l'emfiteusi, a Catalunya es va dur a terme, entre els segles XVI i XIX, una mena de reforma agrària que permetia a la noblesa traspasar als pagesos una part de la propietat erma o inútil, obtenir-ne un rendiment i conservar-ne alguna mena de titularitat. Als pagesos els donava l'oportunitat d'accedir a la propietat de la terra sense endeutar-se i al país li permetia incrementar les superfícies conreades i facilitar la construcció de cases i edificis. A banda de la seva importància al camp, la Barcelona vella és plena d'establiments emfiteutics, i una bona part del creixement dels pobles del pla de Barcelona (inclosa Badalona) i del mateix Eixample es va finançar per aquesta via. Quan el 1861 es van crear els registres de la propietat, moltes de les finques que hi van accedir ho van fer amb els títols dels establiments de manera que a gairebé tota la Catalunya situada al nord del riu Gaià trobem finques gravades amb censos.

En la normativa tradicional, si la finca es dividia el senyor directe continuava sent-ho de totes les peces que resultaven de la divisió i, a més, es considerava imprescriptible, perquè, com que cada any naixia un nou dret a la pensió, el cens no prescrivia, i irredimible, perquè el senyor útil mai no podia imposar al senyor directe una «compra» del seu domini. En el context dels conflictes agraris de la primera meitat del segle xx, la irredimibilitat de l'emfiteusi es va convertir en una de les qüestions més punyents entre senyors i pagesos. Per a aquests darrers, pagar els lluïsmes era vist com un abús, ja que el senyor s'aprofitava de la inversió i del treball del pagès per millorar la finca. Si se li havia establert un ermot i al cap d'anys el pagès venia una vinya tancada amb marges i potser amb una caseta, sovint finançada, ara sí, amb préstecs demanats i retornats pel pagès, haver de pagar al senyor un dos o un quatre per cent, a vegades un deu per cent, era considerat injust. I dur-li cada any un duro de plata o dos pollastres era considerat humiliant. Des del punt de vista dels registres de la propietat, a més, les divisions de finques i no del cens generaven un cafarnaüm considerable i, tot plegat, exigia una reforma legislativa en profunditat.

Un dels projectes elaborats per la Comissió Jurídica Assessora de la Generalitat Republicana va ser el de la Llei de redimibilitat dels censos, que es va presentar al Parlament el 1936, però no es va tramitar. Acabada la Guerra, el problema persistia i, com ja he apuntat, no era només un problema de justícia social, sinó també una complicació seriosa en el funcionament efectiu dels registres de la propietat i en la ressenya dels estats de càrregues de les finques a les escriptures notariales, més encara quan el crèdit hipotecari començava a apuntar.

Això explica que quan Josep M. de Porcioles va accedir a la Direcció General dels Registres i del Notariat, i aprofitant la tasca que es proposava fer de modificar la Llei hipotecària de 1861, recuperés aquell avantprojecte de la Generalitat per preparar una «lleï especial», aplicable exclusivament a Catalunya. Fou Noguera qui l'ajudà discretament en la revisió del text, que, presentat al dictador, es va convertir en la Llei, de 31 de desembre de 1945, sobre inscripció, divisió i redempció de censos a Catalunya. La Llei es va estalviar fer una regulació completa de la institució i va innovar-la en aspectes pràctics molt més rellevants que els conceptuals. Va establir com calia inscriure els censos, va obligar a dividir-los quan es dividien les finques que afectaven, va considerar que els censos prescrivien per manca de pagament de les pensions, que tots eren redimibles a petició del censatari i va prohibir el comís.²⁰ En definitiva, sense proclames conceptuals, convertia l'emfiteuta en

20. A més, va prohibir la subemfiteusi, va fixar que el lluïisme només es devia si s'havia pactat i en va fixar la quantia en el 2 %, llevat del territori de Barcelona, si aquesta quantitat no s'havia fixat; va atorgar el dret de fatiga també a l'emfiteuta i va crear uns tribunals arbitral integrats per juristes pràctics que resolien amb un procediment breu les qüestions derivades de la divisió i la redempció.

propietari de la finca i el senyor directe en un simple titular d'una càrrega o d'un dret real que la gravava.²¹

El caràcter eminentment pràctic d'aquesta Llei explica la visió de Noguera sobre el dret català. Jurista urbà i pragmàtic, no era de nissaga de notaris o juristes ni venia de cap casa principal. Com ha subratllat López Burniol, no tenia res de pairalista ni de carlí. Bon coneixedor del que era l'emfiteusi, la mira amb ulls pràctics i en regula el que interessa la gent del seu temps: com redimir-la i com governar-la en el Registre i com expulsar-la'n. Sap que els censos han estat superats en la pràctica jurídica per altres institucions, en especial els arrendaments i les hipoteques, i no se'n dol.²²

Potser per això no va participar en els treballs de la Comissió que va elaborar l'avantprojecte de la Compilació de dret civil de Catalunya, que, tot i tenir per base els treballs precedents, tècnicament és obra de dos altres notaris savis, Ramon M. Roca Sastre, sovint massa teòric, i Ramon Faus Esteve, sovint massa romàntic, amb la participació més puntual d'altres pràctics, com Condemines Valls, Figa Faura i el mateix Porcioles. La Compilació²³ regula la naturalesa, constitució i extinció de l'emfiteusi i, amb caràcter general, els drets i obligacions del senyor directe i de l'emfiteuta, i intenta que perduri la teoria clàssica del domini dividit. Sap que el temps dels censos s'ha acabat, però se'n dol i els tracta com si encara poguessin donar joc en el futur.

Si la tasca de Noguera en relació amb els arxius de protocols va servir de fonament a la que després va fer la Generalitat, també la Llei de 1945 va servir de fonament de la Llei 6/1990, de 16 de març, dels censos, que en va propiciar la cancel·lació en massa per caducitat si els censalistes no els dividien o feien constar que continuaven vigents, tot seguint les bases de la Llei de 1945 copiada literalment en una bona part de la de 1990.²⁴

L'altra aportació prelegislativa rellevant obra de Raimon Noguera són les Disposicions transitòries de la Llei hipotecària de 8 de febrer de 1946.²⁵ Una carta de Porcioles a Noguera ho acredita, però la lectura de les normes i llur sentit pràctic també ho fan entreveure perquè segueixen la tècnica de la Llei de censos

21. La Llei va ser modificada per la Llei de 26 de desembre de 1957 que va endurir, fixant la caducitat dels censos no dividits.

22. Raimon Noguera va dictar conferències per a la divulgació de la Llei i també va publicar alguns articles sobre el tema: «De la enfiteusis a la enfiteusis», a *Anales de la Academia Matritense del Notariado*, Madrid, Col·legi de Notaris, 1947, i «El precario y la "precaria", notas para el estudio de la enfiteusis», *La Notaria* (Barcelona, Col·legi de Notaris) (1950).

23. Articles de 296 a 320.

24. També ho són les disposicions transitòries tretzena i catorzena de la Llei 5/2006, de 10 de maig, del llibre sisè del Codi civil de Catalunya que han donat força joc en els darrers anys.

25. Carta de J. M. de Porcioles a Noguera de 2 de febrer de 1946 (ANC, Fons Noguera). Vegeu Agustí PONS, *El notari Raimon Noguera...*, p. 58.

en tot el que té a veure amb l'expulsió del registre de les inscripcions de possessió i, sobretot, del que es coneixia com les *mencions* , tot plegat d'un tecnicisme impropï per a tractar en aquesta semblança, però que van representar una simplificació jurídica molt rellevant en els anys en què es va implementar la reforma hipotecària de 1946.

EL MUSEU PICASSO

L'aportació més fonamental de Noguera a Barcelona i a Catalunya va ser la seva intervenció decisiva en la creació del Museu Picasso, un dels equipaments culturals més internacionals de què disposa el país. Les publicacions oficials del Museu donen pistes d'aquesta intervenció i Agustí Pons, en la biografia que he esmentat tantes vegades, en fa un relat magnífic. Aquí l'abreujarem.

Des de 1935, Jaume Sabartés, amic de joventut de Picasso, n'era el secretari personal. Passats vint-i-cinc anys, Sabartés, solter i sense parents, conservava a casa una quantitat considerable de gravats, dibuixos i retrats de Picasso que l'artista li anava regalant. Sabartés havia tingut contacte freqüent amb els cosins Miquel i Joan Gaspar, que regentaven la galeria homònima, i els explicà que volia deixar la col·lecció a Barcelona en testament. Els Gaspar el convenceren que no calia esperar a morir i el posaren en contacte amb Noguera. Noguera, llavors, té dues feines. L'una, posar en guàrdia l'alcalde Porcioles, de seguida ben predisposat a rebre la donació malgrat que Picasso fos odiat a mort pel franquisme, i l'altra, trobar la fórmula que tranquil·litzi Sabartés, que no és altra que fer la donació, però reservar-se la propietat d'una part de les obres i deixar-les en dipòsit per poder-les vendre si en tenia necessitat. L'Ajuntament va triar com a seu del Museu el palau Berenguer d'Aguilar, al carrer Montcada. A Picasso li agradà la ubicació, i va seguir el projecte i les obres amb tot detall. Per a evitar problemes polítics, el Museu s'obrí al públic el 9 de març de 1963 sense inauguració oficial, amb el nom de *Col·lecció Sabartés* , enriquida amb l' *Arlequí* i els vint-i-dos picassos procedents de la col·lecció Plandiura, comprada per la Junta de Museus el 1932, que hi aportà l'Ajuntament. Quan va morir Sabartés, el febrer de 1968, els Gaspar van procurar-li un enterrament digne, al qual l'Ajuntament va enviar una delegació oficial. Poques setmanes després, Picasso, entendrit, va comunicar als Gaspar, i també a l'alcalde, que donava al «seu» museu els cinquanta-vuit quadres que constitueixen el conjunt de *Las Meninas* . El mes de maig les obres ja eren a Barcelona, però no hi havia cap paper que justificués en quin concepte. Coetàniament, començaren desavinences entre els fills de Picasso i el pintor, amb preocupacions divergents sobre el que podia correspondre a Jacqueline Roque en l'herència futura. I com que Picasso continuava sent espanyol i, a més, conservava al pis de la

seva germana a Barcelona gairebé un miler d'obres de joventut, va cridar Noguera i l'advocat francès Roland Dumas, després ministre, per mirar de protegir al màxim Jacqueline. La qüestió és que Picasso acabà conclouent que el millor lloc per a les seves obres de joventut era el Museu de Barcelona. I fou el mateix Noguera que el febrer de 1970 va redactar, a Cannes, el document de donació a la ciutat de Barcelona, en el qual tingué l'habilitat d'incloure *Las Meninas*. L'Ajuntament, encara presidit per Porcioles, va acceptar la donació i va comprar el palau del Baró de Castellet per ampliar el Museu. Se n'havia previst la inauguració el desembre de 1970, però la coincidència amb el procés de Burgos i el tancament d'intel·lectuals a Montserrat van provocar que Picasso es tornés a oposar a qualsevol acte oficial. Pocs anys després, el mateix Noguera va fer donació al Museu de diversos llibres amb gravats de Picasso que aquest li havia dedicat.

Noguera va ser, doncs, l'home pràctic que va tenir la confiança de Picasso i va ser providencial perquè les seves dues donacions a Barcelona fossin una realitat, cosa que va fer del nostre Museu el primer Museu Picasso del món i l'únic que l'artista va veure i va voler en vida. Vist amb la perspectiva d'avui, no podem fer altra cosa que restar-li agraïts, a ell, als cosins Gaspar, a Sabartés i també a l'Ajuntament de l'època (no només per mà de l'alcalde, sinó també de la de Joan Ainaud, director general dels museus municipals), que va fer el que calia amb una diligència que avui, acostumats a la lentitud desesperant d'una administració pública poc eficient, no deixa de sorprendre. Per això és del tot justificat que el pati del Museu Picasso porti el nom del notari Noguera.

LES FUNDACIONS MIRÓ I PAU CASALS

Gairebé simultàniament amb la formalització de les donacions de Picasso a la ciutat, s'esdevenia el setanta-cinquè aniversari del naixement de Joan Miró i es projectaven exposicions retrospectives tant a la Fundació Maeght de Sant Pau de Vença, com a Nova York. El galerista Joan Prats tingué la iniciativa de promoure una gran exposició també a Barcelona i, per organitzar-la, mirà de constituir una comissió informal en la qual va integrar Raimon Noguera. Atès que només l'Ajuntament tenia locals i recursos financers suficients, Noguera fou l'encarregat de convèncer l'alcalde perquè ho assumís. L'alcalde acceptà sense gaire entusiasme, però, gràcies a la implicació de Joan Ainaud, l'exposició se celebrà finalment a la capella de l'antic Hospital de la Santa Creu el novembre de 1968, amb gairebé quatre-centes obres i un catàleg il·lustrat i documentat inusual en aquell temps.

Sembla que la idea de Miró de deixar a Barcelona una part de la seva obra va sorgir a l'exposició de Sant Pau de Vença i que, en desmuntar-la, ja va fer tres lots, un per a cada un dels seus marxants, Maeght i Matisse, i l'altre per a Barcelona.

Acabada l'exposició de Barcelona, la part que anava destinada a la ciutat va quedar dipositada al Museu d'Art de Montjuïc en termes més aviat ambigus. El paper de Noguera en la constitució de la Fundació Miró fou, més que el de notari, el de conseller i gairebé diríem que el de defensor de Miró davant d'un seguit d'interessos contraposats entre ell i els seus marxants i entre ell i l'Ajuntament, que inicialment oferia d'instal·lar la col·lecció també al carrer Montcada. La solució final fou la coneguda: una fundació privada que obtingué la concessió d'una solar municipal al parc de Montjuïc pel termini màxim que permet la llei i que va construir un edifici segons el projecte de l'arquitecte Josep Lluís Sert finançat a parts iguals per la Fundació (és a dir, per Miró) i per l'Ajuntament. Noguera redactà els estatuts de l'entitat, però no n'autoritza l'escriptura,²⁶ atès que Miró li va demanar que formés part del Patronat, del qual va ser vicepresident mentre van durar les obres. Els tràmits es van allargar, perquè, des del punt de vista jurídic, calia l'autorització del Ministeri per a crear una fundació i la composició del Patronat va ser difícil de negociar i, perquè des del punt de vista de la construcció, les obres van ser més lentes del que s'havia previst. La Fundació va obrir les portes el juny de 1975, amb Joan Teixidor com a president del Patronat i Francesc Vicens com a director. L'amistat de Noguera amb Miró va continuar fins a la mort del pintor. Si bé podem acceptar que l'actuació de Noguera en la creació de la Fundació Miró va ser menys providencial que la que va tenir en el cas de Picasso, hem d'afirmar que fou decisiva perquè quedés configurada en la forma que avui, passat mig segle, la coneixem: un centre d'art contemporani dedicat a un dels artistes més innovadors i reconeguts internacionalment que mai ha produït Catalunya.

De manera semblant, però per un període de temps més llarg, dotze anys, Noguera va assumir el paper d'assessor de Pau Casals en la constitució de la Fundació que du el seu nom, a la qual va aportar la casa museu de Sant Salvador i el solar on més tard es va construir l'Auditori Pau Casals, projecte de Bonet, i el monument a Johann Sebastian Bach, obra de Subirachs. La intervenció de Noguera fou deguda a la petició específica que li va fer l'abat Escarré, que havia estat informat que Casals havia atorgat un testament hològraf en el qual deixava la casa i la col·lecció artística a l'Abadia de Montserrat perquè la convertís en museu sotmès a un patronat. L'abat no veia clar que el monestir es pogués ocupar de la casa museu del Vendrell i va demanar consell a Noguera. Aquest, acompanyat de dos monjos, es va entrevistar amb Pau Casals a Prada i li va fer comprendre que calia un document notarial amb més concreció, en especial en relació amb la Fundació. Casals va atorgar un nou testament davant del cònsol d'Espanya a Berna seguint un model fet per Noguera. Tot i això, el mestre, sempre allunyat de Catalunya, va anar dubtant i introduint canvis fins que finalment es va atorgar l'escriptura de funda-

26. L'escriptura fou autoritzada per Lluís Figa Faura el 12 de maig de 1971.

ció davant del cònsol d'Espanya a San Juan de Puerto Rico el dia del seu sant de 1972. Per consell de Noguera, la presidència correspon al pare abat de Montserrat i la vicepresidència a Marta Montañez, i n'eren membres els presidents de diverses institucions catalanes (l'Orfeó Català, Joventuts Musicals, les acadèmies de jurisprudència, de bones lletres i de belles arts) i uns patrons designats per Pau Casals a títol personal. Raimon Noguera en va ser un i va restar al Patronat fins a la seva mort. La Fundació Pau Casals, avui ampliada (el president de l'Institut d'Estudis Catalans també en forma part), conserva la casa museu de Sant Salvador i emprèn múltiples activitats per difondre la figura del mestre en totes les seves facetes com a intèrpret, director, introductor de Bach en els repertoris musicals i, sobretot, català universal, home de pau i demòcrata insubornable.

Per acabar aquest apartat no podem deixar d'esmentar que Noguera també tingué participació en la institucionalització d'altres iniciatives culturals com la Fundació Biblioteca Josep Pla, a qui Noguera coneixia des del temps de la pena de l'Ateneu, la Xavier Nogués o la Jaume Bofill, impulsada pel seu bon amic Josep M. Vilaseca.

LA FUNDACIÓ NOGUERA

Després d'ajudar tant a la institucionalització d'iniciatives culturals, no és estrany que el mateix Noguera, un cop jubilat, solter i sense fills, sentís la necessitat de canalitzar una part del seu patrimoni en favor d'una de les seves dèries de sempre: conservar els arxius de protocols i promoure'n el contingut com a font d'investigació històrica. Per tirar-la endavant confià en dues de les persones que li havien fet més costat en aquest camp: Josep M. Puig Salellas, degà del Col·legi en el moment de la transició i a qui caldrà dedicar una altra semblança d'aquesta sèrie, i Josep M. Sans Travé, historiador actiu i extravertit que havia assumit la direcció tècnica de l'Arxiu de Protocols quan ell encara estava en actiu. El 20 de juliol de 1976 es constituí la Fundació Noguera davant del notari Robert Follia Camps.²⁷ Noguera en va ser el president, Puig Salellas el secretari²⁸ i Sans Travé el director.

Després d'un temps de definició del projecte, es proposaren, d'entrada, inventariar tots els protocols de Catalunya i elaborar uns catàlegs homogenis dels arxius comarcals, cosa que n'havia de facilitar la identificació. Per a fer-los es va procedir

27. El Patronat quedà integrat inicialment per Raimon Noguera, Josep M. Puig Salellas, Ramon Faus Esteve, Lluís Figa Faura, Enric Gabarró Samsó i Josep M. Vilaseca Marcet. Immediatament, s'hi sumaren Robert Follia Camps i Lluís Roca-Sastre Muncunill.

28. En morir Raimon Noguera, en va assumir la presidència Lluís Figa Faura, que va morir el 1996. Després, en fou president Josep M. Puig Salellas fins a la seva mort, el 2007, i des de llavors, ho és Joan Josep López Burniol. Jo mateix en soc el secretari des de 1996.

a contactar amb arxivers i recercadors, establir els criteris d'elaboració i procedir a fer els contractes pertinents. El primer dels catàlegs, encara en un format no definitiu, va ser el dels protocols de la vila de Sitges, presentat al saló de plens de l'Ajuntament dins dels actes de la Festa Major de 1981.²⁹ Han seguit diverses sèries de publicacions: una de *textos i documents*, que publica treballs d'història, en especial si tenen entre llurs fonts historiogràfiques documentació notarial; una d'*estudis*, amb investigacions més generals; una tercera de *diplomataris*, que transcriu col·leccions diplomàtiques de diverses institucions catalanes antigues eclesiàstiques, comtals o reials; una de *privilegis*, que transcriu llibres de privilegis municipals, com els de Puigcerdà, Cervera, Vilafranca, Olot, Terrassa o Girona, i, finalment, l'*acta notariarum cataloniae*, que transcriu íntegres protocols catalans de diversos llocs i temps diferents. A més, la Fundació atorga cada any dues beques per facilitar la publicació de tesis doctorals i dona ajuts puntuals a determinades publicacions considerades d'interès. En quaranta anys ha publicat més de tres-centes obres amb les quals contribueix a promoure la recerca en matèria de fonts i d'historiografia, una recerca que, com sabem tots, mai no és considerada ni bàsica ni urgent per les administracions públiques.

ACTIVITAT ACADÈMICA I RECONeixEMENTS

Tota la tasca professional de Raimon Noguera tingué per base principal la seva saviesa a l'hora de copsar el caràcter de les persones que tractava i la seva agilitat mental a l'hora de saber concretar allò que desitjaven. Però també un co-neixement aprofundit de les lleis i una comprensió sòlida dels conceptes jurídics fonamentals.

És per aquest segon motiu que Raimon Noguera fou distingit amb l'elecció l'any 1957 com a acadèmic de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya, que havia estat reconstituïda el 1954,³⁰ i també fou elegit membre de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), de la Secció de Filosofia i Ciències Socials, el 29 d'abril de 1974. Noguera, que des de 1947 havia estat membre de la Societat Catalana d'Estudis Històrics, va participar activament a la vida acadèmica i també fou un dels artífexs dels estatuts de l'IEC aprovats el 1988 per a adaptar la institu-

29. Vinyet PANYELLA, *Catàleg dels protocols de l'Arxiu Municipal de Sitges*, Barcelona, Fundació Noguera, 1981.

30. Hi ocupà la medalla Sant Raimon de Penyafort en substitució de Josep Bertran i Musitu i fou succeït per Àngel Martínez Sarrion. Noguera, més donat a la conversa que a l'escriptura, només va intervenir formalment en la resposta al discurs d'ingrés a l'Acadèmia fet per Josep M. Puig Salellas l'any 1981. Vegeu Laureà PAGAROLAS I SABATÉ, *Història de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya*, Barcelona, Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya, 2000.

ció a la situació de reconeixement oficial, al canvi de circumstàncies polítiques i a la nova realitat social i acadèmica de Catalunya. En la seva relació amb l'IEC s'ha de subratllar, també, la constitució d'un fons econòmic amb la finalitat que, amb els seus rendiments, es publiquin obres d'investigació elaborades per la Secció Històrico-Arqueològica o per la Secció de Filosofia i Ciències Socials.

I entrem, per acabar, en el capítol dels reconeixements públics. Raimon Noguera va rebre la Medalla d'Or de la ciutat de Barcelona l'any 1972, la Creu de Sant Jordi el 1982, el Premi Ciutat de Barcelona el 1983 i la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya el 1988. En un altre nivell, el 1980 el Col·legi de Notaris li oferí un homenatge públic i va posar el seu nom a la sala de consulta de la biblioteca, i, amb ocasió dels noranta anys, la Fundació Miró li va atorgar el Premi Ocell de Foc.

Noguera va morir a Barcelona el 19 de maig de 1990 i va instituir hereva la fundació que du el seu nom.

FINAL

Raimon Noguera mereix ser recordat no, o no només, per haver estat un notari competent, savi i discret, sinó per la tasca que va fer en els afers col·lectius, tasca ben feta, sovint precursora i en ocasions providencial, com hem tingut ocasió de veure.

M'agrada acabar aquesta semblança amb la citació del pròleg que Joan Josep López Burniol, president actual de la Fundació Noguera, va fer per al llibre *El Notari Raimon Noguera*, d'Agustí Pons: «Noguera visqué la seva vida amb discreció i bon estil, amb un fons de relativisme escèptic i una punta d'ironia, més desencantada que amarga, que projectà desinhibida sobre persones i fets. Són trets de caràcter que li marcaren la tradició de la qual venia, l'educació que va rebre i l'ambient que va viure. Va ser un patriota sense retòrica, un noucentista sense encarcament, un jurista sense dogmes i un ciutadà sense complexos».

Raimon Noguera amb Pau Casals a Prada de Conflent.

Josep Maria de Porcioles imposant la Medalla d'Or de la ciutat a Raimon Noguera (maig de 1973). A la dreta, Joan Miró.

Raimon Noguera amb Jordi Pujol el dia del lliurament de la Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya (novembre de 1988).

Raimon Noguera amb Picasso i Jacqueline, el 1969.

**LLISTA DE MEMBRES DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS AMB UNA
BIOGRAFIA PUBLICADA A LA COLLECCIÓ «SEMBLANCES BIOGRÀFIQUES»**

ALCOVER I SUREDA, Antoni M.	(1862-1932)
ALÒS-MONER I DE DOU, Ramon d'	(1885-1939)
ALSINA I BOFILL, Josep	(1904-1993)
ANGLADA I D'ABADAL, M. Àngels	(1930-1999)
ARAMON I SERRA, Ramon	(1907-2000)
BADIA I MARGARIT, Antoni M.	(1920-2014)
BARRERA I COSTA, Heribert	(1917-2011)
BASTARDAS I PARERA, Joan	(1919-2009)
BATALLER I CALATAYUD, Josep Ramon	(1890-1962)
BOFILL I PICHOT, Josep M.	(1860-1938)
BOLÒS I CAPDEVILA, Oriol de	(1924-2007)
BROCÀ I DE MONTAGUT, Guillem M. de	(1850-1918)
CARBONELL I DE BALLESTER, Jordi	(1924-2016)
CARIA, Rafael	(1941-2008)
CARNER I PUIG-ORIOI, Josep	(1884-1970)
CARRERAS I ARTAU, Joaquim	(1894-1968)
CASACUBERTA I ROGER, Josep M. de	(1897-1985)
CASAS I SICART, Creu	(1913-2007)
CASASSAS I SIMÓ, Enric	(1920-2000)
CASASSAS I SIMÓ, Lluís	(1922-1992)
CASASSAS I SIMÓ, Oriol	(1923-2012)
CASTELLS I GUARDIOLA, Josep	(1925-2018)
CERVERA I ASTOR, Leandre	(1891-1964)
CLASCAR I SANOU, Frederic	(1873-1919)
COLOMER I POUS, Eusebi	(1923-1997)
COROMINES I MONTANYA, Pere	(1870-1939)
DOMINGO I SANJUÁN, Pere	(1896-1979)
DURAN I SANPERE, Agustí	(1887-1975)
EGOZCUE I CUIXART, Josep	(1940-2006)
ESTEVE I SUBIRANA, Antoni	(1902-1979)
FABRA I POCH, Pompeu	(1868-1948)
FARAUDO DE SAINT-GERMAIN, Lluís	(1867-1957)
FARGAS I ROCA, Miquel A.	(1858-1916)
FOLCH I TORRES, Joaquim	(1886-1963)
FONT I QUER, Pius	(1888-1964)
FONTBOTÉ I MUSSOLAS, Josep Maria	(1921-1989)
FONTSERÈ I RIBA, Eduard	(1870-1970)
FUSTER I ORTELLS, Joan	(1922-1992)
GALÍ I COLL, Alexandre	(1886-1969)
GUIMERÀ I JORGE, Àngel	(1845-1924)
JARDÍ I BORRÀS, Ramon	(1881-1972)

LLUCH I MARTÍN, Enric	(1928-2012)
MARAGALL I GORINA, Joan	(1860-1911)
MARGALEF I LÓPEZ, Ramon	(1919-2004)
MARTORELL I TRABAL, Francesc	(1887-1935)
MIRALLES I SOLÀ, Carles	(1944-2015)
MIRET I SANS, Joaquim	(1858-1919)
MOLL I CASASNOVAS, Francesc de Borja	(1903-1991)
MOLL I MARQUÈS, Aina	(1930-2019)
NICOLAU D'OLWER, Lluís	(1888-1961)
NOGUERA DE GUZMAN, Raimon	(1897-1990)
OLIVER I TOLRÀ, Miquel dels Sants	(1864-1920)
PARÉS I FARRÀS, Ramon	(1927-2018)
PI I SUNYER, August	(1879-1965)
PIJOAN I SOTERAS, Josep	(1881-1963)
PRAT DE LA RIBA I SARRÀ, Enric	(1870-1917)
PRATS I DOMINGO, Modest	(1936-2014)
PREVOSTI I PELEGRÍN, Antoni	(1919-2011)
PUIG I CADAVALCH, Josep	(1867-1956)
RIBAS I PIERA, Manuel	(1925-2013)
ROCA-PONS, Josep	(1914-2000)
ROSELLÓ I MOLINARI, Xavier	(1948-2016)
RUBIÓ I BALAGUER, Jordi	(1887-1982)
RUBIÓ I LLUCH, Antoni	(1856-1937)
RUYRA I OMS, Joaquim	(1858-1939)
SAGARRA I DE SISCAR, Ferran de	(1853-1939)
SARDÀ I DEXEUS, Joan	(1910-1995)
SARSANEDAS I VIVES, Jordi	(1924-2006)
SEGALÀ I ESTALELLA, Lluís	(1873-1938)
SERRA I HÚNTER, Jaume	(1878-1943)
SERRA I PUIG, Eva	(1942-2018)
SERRA I RÀFOLS, Josep de C.	(1900-1971)
SOLANS I HUGUET, Joan Antoni	(1941-2019)
SOLÉ I SABARÍS, Lluís	(1908-1985)
TEIXIDOR I BATLLE, Josep	(1920-1989)
TERRADAS I ILLA, Esteve	(1883-1950)
TRIADÚ I FONT, Joan	(1921-2010)
TRIAS I FARGAS, Ramon	(1922-1989)
TRUETA I RASPALL, Josep	(1897-1977)
TURRÓ I DARDER, Ramon	(1854-1926)
VALLS I TABERNER, Ferran	(1888-1942)
VALLVERDÚ CANES, Francesc	(1935-2014)
VERDAGUER I JUANOLA, Pere	(1929-2017)
VERNET I GINÉS, Joan	(1923-2011)
VILA I DINARÈS, Pau	(1881-1980)
VILLANGÓMEZ I LLOBET, Marià	(1913-2002)

SEMBLANCES BIOGRÀFIQUES

Títols publicats

- [1] Manuel RIBAS I PIERA, *Josep Puig i Cadafalch, cofundador i membre il·lustre de l'IEC* (1996)
- [2] Josep M. CAMARASA, *Ramon Turró, un modernista al laboratori* (1997)
- [3] Josep CARRERAS, *August Pi i Sunyer. Semblança biogràfica* (1998)
- [4] Manuel SUBIRÀ, *Pere Domingo. Semblança biogràfica* (1998)
- [5] Albert BALCELLS, *Enric Prat de la Riba i l'Institut d'Estudis Catalans* (1998)
- [6] Oriol CASASSAS, *Miquel A. Fargas i Roca i els nous horitzons* (1999)
- [7] Xavier BARRAL, *Josep Pijoan. Del salvament del patrimoni artístic català a la història general de l'art* (1999)
- [8] M. Àngels Anglada i d'Abadal. *Sessió en memòria* (1999)
- [9] Eulàlia DURAN, *Agustí Duran i Sanpere. Semblança biogràfica* (2000)
- [10] Francesc FONTBONA, *Joaquim Folch i Torres. Semblança biogràfica* (2000)
- [11] Jordi SALES, *Jaume Serra i Hünter. Semblança biogràfica* (2000)
- [12] Carles MIRALLES i Anscari M. MUNDÓ, *Lluís Nicolau d'Olwer. Semblança biogràfica* (2000)
- [13] Josep M. FONT, *Guillem M. de Brocà. Semblança biogràfica* (2000)
- [14] Oriol de BOLÒS, *Pius Font i Quer. Semblança biogràfica* (2000)
- [15] Antoni ROCA, *Esteve Terradas i Illa. Semblança biogràfica* (2000)
- [16] Joan VENY, *Antoni M. Alcover i Sureda. Semblança biogràfica* (2000)
- [17] Pere LLUÍS FONT, *Joaquim Carreras i Artau. Semblança biogràfica* (2000)
- [18] *Enric Casassas i Simó. Sessió en memòria* (2000)
- [19] David SERRAT, *Lluís Solé i Sabarís. Semblança biogràfica* (2000)
- [20] *Ramon Aramon i Serra. Sessió en memòria* (2001)
- [21] Antoni SERRA I RAMONEDA, *Joan Sardà i Dexeus. Semblança biogràfica* (2001)
- [22] Aina MOLL, *Francesc de Borja Moll. Semblança biogràfica* (2001)
- [23] *Josep Roca-Pons. Sessió en memòria* (2001)
- [24] Josep ENRIC LLEBOT, *Eduard Fontserè i Riba. Semblança biogràfica* (2002)
- [25] Carles MIRALLES, *Lluís Segalà i Estalella. Semblança biogràfica* (2002)
- [26] Albert BALCELLS, *Ramon d'Alòs-Moner i de Dou. Semblança biogràfica* (2003)
- [27] Jaume CABRÉ, *L'ocellot sinistre. Semblança biogràfica d'Àngel Guimerà* (2003)
- [28] Pere LLUÍS FONT, *Eusebi Colomer i Pous. Semblança biogràfica* (2003)
- [29] Ricard GUERRERO, *Josep Alsina i Bofill, amor a la professió, amor a la llengua, amor al país. Semblança biogràfica de Josep Alsina i Bofill* (2003)
- [30] M. Teresa FERRER, *Joaquim Miret i Sans. Semblança biogràfica* (2003)
- [31] Josep M. MAS I SOLENCH, *Ferran Valls i Taberner. Semblança biogràfica* (2004)
- [32] Oriol CASASSAS, *Josep Trueta i Raspall, el símbol. Semblança biogràfica de Josep Trueta i Raspall* (2004)
- [33] Salvador REGUANT, *Josep Ramon Bataller i Calatayud. Semblança biogràfica* (2004)
- [34] *Marià Villangómez. Sessió en memòria* (2004)
- [35] Carles A. GASÒLIBA, *Ramon Trias Fargas. Semblança biogràfica* (2004)
- [36] *Homenatge a Joaquim Ruyra en el centenari de 'Marines i boscatges' (1903-2003)* (2005)

- [37] Manuel CASTELLET, *Josep Teixidor i Batlle. Semblança biogràfica* (2005)
- [38] Carles MIRALLES, «*Un xic exòtic i desorientat*». *Semblança de Joan Maragall l'últim any de la seva vida* (2005)
- [39] Ramon Margalef. *Sessió en memòria* (2005)
- [40] Eva SERRA, *Ferran de Sagarra i de Siscar. Semblança biogràfica* (2005)
- [41] Josep MASSOT, *Jordi Rubió i Balaguer. Semblança biogràfica* (2005)
- [42] Joan VILÀ-VALENTÍ, *Pau Vila i Dinarès. Semblança biogràfica* (2006)
- [43] Joan SOLÀ, *Pompeu Fabra i Poch. Semblança biogràfica* (2006)
- [44] Albert BALCELLS, *Francesc Martorell i Trabal. Semblança biogràfica* (2006)
- [45] Jacint CORBELLA, *Antoni Esteve i Subirana. Semblança biogràfica* (2006)
- [46] Oriol CASASSAS, *Leandre Cervera i Astor. Semblança biogràfica* (2007)
- [47] Josep VALLVERDÚ, *Josep Carner i Puig-Oriol. Semblança biogràfica* (2008)
- 48 Albert BALCELLS, *Antoni Rubió i Lluch, historiador i primer president de l'Institut d'Estudis Catalans* (2008)
- 49 *Oriol de Bolòs i Capdevila. Sessió en memòria* (2009)
- 50 Joaquim MOLAS, *Miquel dels Sants Oliver i Tolrà. Semblança biogràfica* (2009)
- 51 Josep M. CAMARASA, *Josep M. Bofill i Pichot. Semblança biogràfica* (2009)
- 52 *Jordi Sarsanedas. Sessió en memòria* (2010)
- 53 *Rafael Caria. Sessió en memòria* (2010)
- 54 *Joan Bastardas. Sessió en memòria* (2011)
- 55 *Josep M. de Casacuberta i Roger. Sessió en memòria* (2012)
- 56 Josep MASSOT, *Frederic Clascar i Sanou. Semblança biogràfica* (2012)
- 57 Albert BALCELLS, *Pere Coromines. Semblança biogràfica* (2013)
- 58 *Antoni Prevosti i Pelegrín. Sessió en memòria* (2013)
- 59 Eulàlia DURAN, *Joan Fuster. Semblança biogràfica* (2013)
- 60 Eva SERRA, *Josep de C. Serra i Ràfols. Semblança biogràfica* (2013)
- 61 *Oriol Casassas i Simó. Sessió en memòria* (2014)
- 62 *Enric Lluch i Martín. Semblança biogràfica* (2014)
- 63 *Ramon Jardí i Borràs. Semblança biogràfica* (2015)
- 64 *Modest Prats i Domingo. Sessió en memòria* (2016)
- 65 *Antoni M. Badia i Margarit. Sessió en memòria* (2016)
- 66 *Francesc Vallverdú Canes. Sessió en memòria* (2016)
- 67 *Carles Miralles i Solà. Sessió en memòria* (2017)
- 68 *Jordi Carbonell i de Ballester. Sessió en memòria* (2019)
- 69 Dolors BRAMON, *Joan Vernet i Ginés. Semblança biogràfica* (2019)
- 70 *Pere Verdaguer. Sessió en memòria* (2019)
- 71 *Pere SANTANACH, Josep Maria Fontboté i Mussolas. Semblança biogràfica* (2019)
- 72 *August BOVER, Josep Roca-Pons. Semblança biogràfica* (2019)
- 73 *Josep GONZÁLEZ-AGÀPITO, Alexandre Galí i Coll. Semblança biogràfica* (2019)
- 74 *Miquel VILARDELL, Josep Egozcue i Cuixart. Semblança biogràfica* (2019)
- 75 *Joan Antoni SOLANS, Manuel Ribas i Piera. Semblança biogràfica* (2020)
- 76 *Jordi CASASSAS, Lluís Casassas i Simó. Semblança biogràfica* (2020)
- 77 *Jaume TERRADAS, Creu Casas i Sicart. Semblança biogràfica* (2020)
- 78 *Ramon Parés i Farràs. Sessió en memòria* (2020)
- 79 *Joan Triadú i Font. Sessió en memòria* (2020)
- 80 *Isidor MARÍ, Aina Moll i Marquès. Semblança biogràfica* (2020)

- 81 *Eva Serra i Puig. Sessió en memòria (2020)*
- 82 *Àngel MESSEGUER, Josep Castells i Guardiola. Semblança biogràfica (2020)*
- 83 *Joaquim AGULLÓ, Xavier Roselló i Molinari. Semblança biogràfica (2020)*
- 84 *Joaquim RAFEL, Lluís Faraudo de Saint-Germain. Semblança biogràfica (2020)*
- 85 *Solans i el seu temps. Sessió en memòria (2020)*
- 86 *Salvador ALEGRET, Heribert Barrera i Costa. Semblança biogràfica (2020)*
- 87 *Lluís JOU, Raimon Noguera de Guzman. Semblança biogràfica (2020)*

